Position Paper Wetsvoorstel gerichte bekostiging
Inbreng van PO-Raad en VO-raad voor het rondetafelgesprek op 18 november 2026

Stabiele bekostiging, die ruimte biedt om keuzes te maken op basis van lokale omstandigheden, is noodzakelijk om als school(bestuur) duurzaam te kunnen werken aan verbetering van het onderwijs.

Wij spreken ons dan ook uit voor een decentrale besturingsfilosofie. Hierbij past een stabiele, structurele bekostiging die de benodigde beleidsruimte geeft om in te kunnen spelen op de lokale context. Uiteraard is hieraan goede interne en externe verantwoording verbonden.

Reguliere bekostiging heeft voorkeur, doelfinanciering onder voorwaarden

Lumpsumbekostiging voorziet in stabiliteit, faciliteert flexibiliteit waarmee er ruimte is om in te kunnen spelen op lokale context, gecombineerd met beperkte administratieve lasten. Deze vorm van bekostiging stelt scholen het best in staat zich te richten op het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

Doelfinanciering
Doelfinanciering kan worden gedefinieerd als “middelen om specifieke doelen en beleidsspeerpunten van de overheid te realiseren” (Onderwijsraad, 2018). In het funderend onderwijs gaat het dan met name om tijdelijke subsidies en geoormerkte bekostiging. Geoormerkte bekostiging kan structureel, zijn, zoals strategisch HR, werkdrukmiddelen, maar soms ook tijdelijk, zoals een paar jaar geleden de NPO-middelen. Ook gerichte bekostiging zal volgens de genoemde definitie van de Onderwijsraad worden beschouwd als een vorm van doelfinanciering.

De PO-Raad en VO-raad beoordelen het wetsvoorstel gerichte bekostiging op een aantal criteria, mede gebaseerd op het onderzoek van AEF ‘Geld onder voorwaarden’ (januari 2024).
Doelfinanciering kan volgens deze criteria een rol hebben, onder de volgende voorwaarden;

- Zet doelfinanciering omwille van de effectiviteit en focus zeer beperkt in voor gerichte impulsen voor vernieuwing en innovatie
- Zorg voor helderheid vooraf over bekostiging, doelen, verantwoording, monitoring en evaluatie, maar voorkom hierbij disproportionele administratieve-, verantwoordings- en controlelasten
- De besluitvorming/ (mede)zeggenschap over de inzet van doelfinanciering moet aansluiten bij hoe de governance/ verantwoordelijkheidsverdeling in het funderend onderwijs is georganiseerd.

Gerichte Bekostiging voldoet niet aan voorwaarden van goede doelfinanciering

Een belangrijk doel van gerichte bekostiging is structurele en stabiele bekostiging voor structurele taken. Structureel geld leidt immers tot structurele inzet die duurzaam geborgd kan worden in de organisatie. Dat betekent bijvoorbeeld langjarige investeringen en meer vast personeel.

Geld onder gerichte bekostiging is voor scholen niet structureel
Het wetsvoorstel biedt onvoldoende zekerheid om met middelen verstrekt als gerichte bekostiging duurzaam te investeren; scholen kwalificeren geld onder gerichte bekostiging niet als “structureel”.

Ten eerste komt dit omdat vooraf niet duidelijk is hoe na afloop van de vijfjarige periode (mogelijk met een éénmalige verlenging van vijf jaar) met de middelen wordt omgegaan of wat de criteria zijn waarop besluiten worden genomen.

- Wij pleiten ervoor om in de wet vast te leggen dat instroom in de lumpsum de regel is en dat hier alleen in uitzonderlijke (van tevoren beschreven) gevallen van wordt afgeweken.

Voor individuele scholen hangt daarnaast ook nog een terugvorderingsrisico boven het hoofd, zonder duidelijkheid vooraf over de spelregels. Scholen weten dus niet wanneer terugvordering een risico is.

- Wij pleiten ervoor om de mogelijkheid tot terugvordering te schrappen.

Gerichte bekostiging mist focus
De PO-Raad en VO-raad zien voor gerichte bekostiging alleen een rol in het kader van *nieuwe taken*, nieuwe verantwoordelijkheden en nieuw geld. Waarbij vooraf al duidelijk is dat de intentie is dat deze nieuwe middelen uiteindelijk in de basisbekostiging van de scholen gaan stromen.

Het ministerie heeft in de wet concrete doelen benoemd voor gerichte bekostiging, mede naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Deze vorm van bekostiging zou alleen mogen worden ingezet voor: 1.) het bevorderen van noodzakelijke en duurzame verbetering van de kwaliteit, toegankelijkheid of doelmatigheid van het onderwijs en 2.) spoedeisende gevallen. De doelstelling is daarmee bijna alles omvattend.

- Wij pleiten ervoor dat de nadruk ligt op de duurzaamheid van de middelen en de structurele beschikbaarheid voor de scholen.

Gerichte bekostiging kan in geval van spoed (zoals bv. het Nationaal Programma Onderwijs) een nuttige aanvulling zijn op het bestaande instrumentarium. Maar de kern zou moeten zijn, dat gerichte bekostiging alleen wordt ingezet voor nieuwe structurele taken met nieuw structureel geld.

Gerichte bekostiging heeft risico op omvangrijke administratieve last
Ook de beoogde verantwoording onder het wetsvoorstel gerichte bekostiging is een punt van aandacht. Binnen het wetsvoorstel bestaat het risico op een zeer zware verantwoording, vergelijkbaar met G2 subsidies. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het verplicht opstellen van specifieke plannen vooraf en specifieke kostentoedeling achteraf, wat eigenlijk veel meer past bij een subsidie. Zulke extra administratieve lasten zullen veel capaciteit vergen van bestuursbureaus en schoolleiders en mogelijk ook – afhankelijk van de specifieke verantwoordingseisen – van leraren.

Verantwoording Basisvaardigheden onder gerichte bekostiging papieren werkelijkheid

De intentie is dat de middelen voor basisvaardigheden vanaf 2028 als eerste regeling via AmvB onder het wetsvoorstel gerichte bekostiging worden uitgekeerd. Het ontwikkelen van de basisvaardigheden van leerlingen is de kern van het funderend onderwijs. De middelen die hiervoor gebruikt worden, worden door OCW verstrekt via structurele (lumpsum)bekostiging, via de subsidie basisvaardigheden, in 2027 via de aanvullende bekostiging en mogelijk vanaf 2028 via gerichte bekostiging.

Het is, zeker op schoolniveau, volstrekt onduidelijk hoe de verschillende vormen van financiering zich tot elkaar verhouden of waar ze van elkaar verschillen. Daarbij is de (rol van) medezeggenschap en de verantwoording per vorm van financiering verschillend.

Voor leraren en schoolleiders die dagelijks aan de verbetering van de basisvaardigheden werken, is het financieringslandschap zo onoverzichtelijk geworden dat de financieringsstromen in praktijk worden ingezet als één geheel, passend bij de lokale context.

Om toch te kunnen voldoen aan de verschillende verantwoordingsverplichtingen, worden zo goed als het kan verantwoordings- en administratieprocessen ingericht per financieringsstroom. Schoolleiders ervaren dit vanuit hun rol als een enorme ballast. Het maakt administratie ten behoeve van verantwoording, monitoring en evaluatie in de praktijk nauwelijks werkbaar.

Dit onderstreept dat gerichte bekostiging vooral een geschikt instrument is voor nieuwe taken en verantwoordelijkheden, aanvullend op de reguliere bekostiging.

Afsluitend merken we op dat gerichte bekostiging op zichzelf geen ‘versterker’ is van de basisvaardigheden. Daarnaast verwijzen we graag naar de inzichten van experts tijdens het eerdere rondetafelgesprek over sturing en bekostiging in het funderend onderwijs.